



TÜRK SANAYİCİLERİ VE İŞADAMLARI DERNEĞİ

TÜSİAD

YÖNETİM KURULU BAŞKANI

ÖMER SABANCI'NIN

“BÜYÜME SÜRECİNİN NERESİNDEYİZ”

BAŞLIKLİ TOPLANTI

KONUŞMASI

**27 Nisan 2006
Gaziantep**

TÜSİAD AVRUPA SANAYİ VE İŞVERENLER KONFEDERASYONLARI BİRLİĞİ (UNICE) ÜYESİDİR.

İstanbul : Meşrutiyet Cad. No: 74 Tepebaşı 34420 İstanbul - Türkiye
Ankara : İnan Cad. No: 39/4 Gaziosmanpaşa 06700 Ankara - Türkiye
Brüksel : 13, Avenue des Gaulois, 1040 Brussels-Belgium
Washington D.C. : 1250 24th Street, Washington D.C. 20037 - USA
Berlin : Mörkisches Ufer, 28 10179 Berlin-Mitte - Germany
Paris : 12, Rue Godot de Mauroy 75009 Paris - France

Tel: (90-212) 249 19 29
Tel: (90-312) 468 10 11
Tel: (32-2) 736 40 47
Tel: (1-202) 776 77 70
Tel: (49-30) 28 878 6300
Tel: (33-1) 426 516 40

Faks: (90-212) 249 13 50
Faks: (90-312) 428 86 76
Faks: (32-2) 736 39 93
Faks: (1-202) 776 77 71
Faks: (49-30) 28 878 6399
Faks: (33-1) 426 516 99

e-mail: tusiad@tusiad.org
e-mail: ankoffice@tusiad.org
e-mail: bxloffice@tusiad.org
e-mail: usoffice@tusiad-us.org
e-mail: info@tusiad-de.org
e-mail: satan@tusiad.org

web: www.tusiad.org

Sayın Vali, Sayın Belediye Başkanı, Değerli Basın Mensupları, Değerli Dostlar,

Öncelikle, TÜSİAD Yönetim Kurulu adına hepinizi saygılarımla selamlıyorum. Bu akşam bizlere sizlerle birlikte olma fırsatı veren bu güzel toplantıyı düzenleyen Sayın Kamer İşsever ve Ekrem Kayalı'ya teşekkür ediyoruz.

Bugün iş dünyasının en öncelikli gündem maddesi AB müzakere süreci. Türkiye'nin AB ile ilişkilerinde tarama sürecinin başlaması ve 2006 yılında müzakerelerin fiilen başlayacak olması, ülkemizdeki iş ve yatırım ortamı açısından, herhalde en önemli gelişme. 35 başlık altında sürdürülecek olan müktesebat uyumu, Türkiye'deki iş ve yatırım ortamının AB ülkeleri ile büyük ölçüde paralel hale gelmesinin yolunu açacak. Bu nedenle konuşmamı, bu konu etrafında yapmayı planladım. Ancak, konuşmamın başlangıcında, bu noktaya gelmiş olmamızda, ülke içinde sağlanmış olan, siyasi ve ekonomik istikrarın rolünü bir kez daha vurgulamakta yarar görüyorum. 2002 yılı başından 2005 yılı sonuna kadar geçen dönemde %35, yıllık ortalama ise %7.5 büyüyen Türkiye ekonomisinde kişi başına milli gelir, nominal olarak 2,239 dolardan 5,074 dolara çıkmıştır. Bu büyük başarının ardındaki en önemli etmen, fiyat istikrarı yolunda atılan kararlı adımlar olmuştur. Bu nedenle, yüksek ve sürdürülebilir büyüme oranlarının önümüzdeki dönemde de devam edebilmesi, fiyat istikrarını sağlayabilecek para ve maliye politikalarının devamına bağlıdır. İstikrar ortamı olmadan, yatırım ortamından ve AB müzakere sürecinden konuşamayacağımız ortadadır. İstikrar içinde sağladığımız yüksek büyümeye rağmen, hâlâ bazı makro, mikro, bölgesel ve sektörel sorunlarımız olduğu da aşîkar. Bu sorunların çözümünü bütüncül bir yaklaşımda aramamız gerektiğini, uygulamakta olduğumuz ekonomik programı, eksik kalan yapısal reformları tamamlayarak ve mikro bazlı reformları da sırayla devreye sokarak sürdürmemiz gerektiğini vurgulamak istiyorum.

Türkiye'nin iş ve yatırım ortamında bugün karşı karşıya olduğu en öncelikli sorun, kayıt dışı ekonominin mevcudiyetidir. Türkiye'de kayıtdışı ekonominin boyutunun milli gelire oranının ortalama %30-35 arasında olduğu tahmin edilmektedir. Bu oran, %15 civarında bulunan OECD ortalamasının oldukça üzerindedir.

Kayıtdışı, vergi geliri ve sosyal güvenlik açıklarına yol açtığı gibi, kayıt içinde çalışan şirketlere karşı da bir haksız rekabet yaratır. Dahası, kayıtdışı bir şirket, küçük ölçek, geri teknolojik yapı, düşük verimlilik, düşük ücret, sosyal güvenlik imkânlarından mahrumiyet, kısıtlı ve pahalı finansman araçları, geleceğin belirsizliği gibi özelliklere mahkumdur. Vergi yükü ile kayıtdışılığın birbirini besleyen ve güçlendiren süreçler olması dolayısıyla, yüksek vergi oranları zamanla sistemi kayıtdışısına iterek, vergi gelirlerinin azalmasına ve bunun sonucunda da vergilerin daha da ağırlaşmasına yol açmıştır.

Kayıtdışı ekonomi ve kayıtdışı istihdam ile mücadelede en etkin çözüm, kayıtdışılığın en önemli sebebinin yüksek vergi ve vergi benzeri yükler olduğu düşünüldüğünde, vergi yükünü hafifletecek mekanizmaların devreye sokulmasıdır.

Tüm bunların yanı sıra, kayıtdışılığın yoksulluk ve işsizlik sorunları ile de iç içe olması, bu sorunlara ayrıca bir çözüm üretmeden, sorunun ana kaynağını kurutmadan kayıtdışı ekonomiyle mücadelede yetersiz kalınacağına da işaret etmektedir. Dolayısıyla, vergi oranlarında yapılacak indirimler, kayıtdışı ile mücadelede çok önemli olacak, ancak muhtemelen yeterli olmayacaktır. Kayıtdışının azaltılabilmesi için hem ekonomik, hem sosyal hem de siyasi boyutunun aynı anda kararlılıkla hedefleneceği topyekün bir mücadele başlatılması gerekmektedir.

Değerli konuklar,

Türkiye'nin AB'ye tam üye olabileceği 2014 yılında ulaşılabileceğimiz ekonomik büyüklükler, önümüzdeki dönemin öncelikli konuları. Yaptığımız hesaplara göre Türkiye mevcut siyasi istikrarını ve makro ekonomik yönetimini 2014 yılına kadar sürdürebildiği takdirde, 2004 yılında AB'ye yeni üye olan 10 ülkenin ortalama makro büyüklüklerini yakalayabilecektir.

Öncelikle, kişi başına gelir olarak baktığımız takdirde, Türkiye İstatistik Kurumu 2006 yılı içerisinde ulusal muhasebe sistemini, AB yapısına dönüştürecek. Bu çerçevede, milli gelir, şimdiye kadar dikkate alınmayan bazı hizmet sektörleri ve istatistiksel metodoloji düzeltmeleri sonucunda % 25 dolayında bir artış gösterecektir. Bu düzeltme sonucunda, 2005 yılı itibariyle milli gelirin 365 milyar € , kişi başına gelirin de 5,000 € olarak hesaplanabileceğini söyleyebiliriz. 10 yıl bir süreyle % 6 büyüdüğümüz takdirde, 2014 yılında milli gelirin 560 milyar € ve kişi başına gelirin ise 7200 € olması mümkün. Bu son rakam AB'ye giren 10 ülkenin kişi başına gelir ortalamasıdır.

İstihdam açısından temel hedef Türkiye'deki işsizliğin azaltılmasıdır. Bu ise, tarım dışı sektörde her yıl en az 600.000 kişiye yeni istihdam yaratılması anlamına gelmektedir. Dolayısıyla, 10 yılda tarım dışı sektörde en az 6 milyon ek istihdam yaratmamız gerekiyor. Bu 6 milyon istihdamın 1.5 milyonu sanayide, 4.5 milyonu da hizmet sektöründe yaratılabilecektir.

Hiç şüphesiz bu rakamlara ulaşılabilmesi için hiç rehavete kapılmamak, “nasıl olsa tam üyeliğe daha çok var” diye düşünmemek ve hemen bugünden gerekli stratejileri oluşturmaya başlamak gerekiyor. TÜSİAD, 2005 yılı içerisinde yayınladığı 6 ciltlik “Büyüme Stratejileri Dizisi”, ile bu süreçte ihtiyaç duyduğumuz stratejilerin temel ilkelerini ortaya koydu. Bugün bu konular arasında en önemlilerinden birisini oluşturan bölgesel gelişme konusunu ele almak istiyorum..

Avrupa Birliği sürecindeki en önemli gerekliliklerden bir tanesi de bölgesel dengesizliklerin ortadan kaldırılması ve büyümenin tüm ülke sathına yayılmasıdır. Türkiye'de bölgeler arasında çok ciddi sosyo-ekonomik gelişmişlik farklılıkları mevcuttur. Sektörlerin ülke sathındaki dağılımı ise az sayıda bölgede çok ciddi yığılımlar olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte, az sayıda sektör dışarıda bırakıldığında birçok bölgemizde sektörel çeşitliliğinin de olmadığını görmekteyiz. Bazı bölgelerin coğrafya, ulaştırma, altyapı, insan kaynakları vb. alanlarda geçmişten beri gelen doğal rekabet üstünlükleri bu durumun ortaya çıkmasını hazırlayan koşullar olmuştur. Öte yandan, şimdiye kadar uygulanmış olan merkezîyetçi teşvik politikaları da bu sonucun ortaya çıkmasını engellememiştir. Oysa ki, sektörel çeşitlenmeyi sağlayacak, bölgelerin rekabet avantajlarına uygun sektörlerde uzmanlaşmalarına olanak sağlayacak politikalarla bölgelerarası gelişmişlik farklılıkları dengelenecek, gelir ve istihdam olanaklarındaki uçurum azalacak ve Türkiye'nin büyüme potansiyelinin daha da artırılması mümkün olacaktır.

Bölgesel gelişmenin hızlandırılmasında, önem taşıyan bir konu da bölgede büyük yatırımların nasıl özendirileceğidir. Bu sorunun yanıtının AB politikalarına ters düşmesi, tabii ki, söz konusu olamaz. 49 ilde uygulanan teşvik düzenlemesi, hükümetin, bölgesel kalkınmışlık farklarını da dikkate alarak üretim ve yatırımların teşviki için getirmiş olduğu yerinde bir düzenleme. Ancak büyük ölçekli yatırımlar için bölgelerin potansiyellerinin ve zaafalarının ayrıntılı bir biçimde incelenmesi üzerine kurulmuş, biraz daha incelikli bir stratejiye ihtiyacımız olduğu da aşikar. Türkiye'nin en kısa sürede bu konuyu etraflıca çalışması ve AB

süreciyle de uyumlu bir strateji geliştirmesi gerekiyor. Böyle bir strateji, Avrupalı KOBİ'lerin Türkiye'de yatırım yapmaya özendirilmeleri için de yararlı olacak.

Türkiye, AB yolunda girdiği bu kritik süreçte zaman kaybetmeden gerekli yapısal değişimleri gerçekleştirmeli ve artık uzun yıllardır sırtında taşıdığı bölgesel gelişmişlik farklılıklarından kaynaklanan göç, terör, işsizlik ve eğitimsizlik gibi sorunlarını çözmek için gerekli adımları atmalıdır.

Bölgesel farklılıkların azaltılması, öncelikle Türkiye'nin bu alandaki yaklaşımını topyekûn değiştirmesiyle mümkün olacaktır. Günümüzde bölgesel kalkınmanın sadece geri kalmış bölgeler için bir teşvik sistemi olarak görüldüğü dönem sona ermiştir. Bugün dünyanın gelişmiş ekonomilerinde, bölgenin mevcut yapısal sorunlarını göz ardı eden yaklaşım yerini bölgelerin rekabet gücünün topyekûn artırılmasına bırakmıştır. Sorunlar mevcudiyetini korurken, bölgeye yatırım yapılmasını ancak palyatif, parasal teşvik tedbirleri ile sağlamaya çalışan anlayış terkedilmiştir. Küresel rekabet, karşılaştırmalı üstünlükler temelinde, yerel uzmanlaşma sürecini hızlandırmaktadır. Yerel aktörlerin dünya ile doğrudan etkileşim içine girmelerinin yolu açıktır. Bu süreçte, esnek ve uyum yeteneği yüksek KOBİ'lerin güçlenmesi, yeni sanayi odaklarının oluşması ve Anadolu'daki küçük ve orta boy kentlerin yükselişe geçmesi mümkündür. Bu amaçla, bölgesel politikanın, öncelikli olarak yerel düzeyde yaşanan sorunların saptanıp ortadan kaldırılması ve bölgenin cazibesinin topyekûn yükseltilmesi üzerine inşa edilmesi gerekmektedir.

Hiç şüphesiz, bölgelerin sorunlarının doğru tespit edilip doğru çözümlerin üretilebilmesi, ülke bütününde politika belirleme ve izleme fonksiyonlarının yanısıra bölgesel aktörlerin de sürece dahil edilmesini gerektirmektedir. Bu yaklaşımın ana unsurunu da ulusal ve bölgesel stratejiler arasındaki ilişkinin yeniden ve hiyerarşik olmayan bir biçimde, çok boyutlu ve katılımcı bir süreç olarak tasarlanması oluşturmaktadır. Bu nedenle, merkezîyetçilikten uzak ve yerel temsilin ön plana çıkarıldığı bir yapı gereklidir. Yeni kanunlaşan Bölgesel Kalkınma Ajansları, bu açıdan, çok yerinde bir girişim olmuştur. Yerel ve bölgesel potansiyelin ve kendine özgü dinamiklerinin belirlenerek en iyi şekilde değerlendirilebilmesi; mevcut dinamiklerin, rekabetçi, katılımcı ve esnek bir yaklaşımla harekete geçirilebilmesi için başta gönüllü iş dünyası temsil örgütleri olmak üzere tüm sivil topluma önemli görevler düşmektedir.

Değerli dostlar,

TÜSİAD, Doğu ve Güneydoğu'da girişimciliğin ve iş dünyasının gelişimine destek olmak üzere, merkezi Diyarbakır'da bulunan Doğu ve Güneydoğu Anadolu Sanayici ve İşadamları Dernekleri Federasyonu-DOGÜNSİFED'e üyelik için gerekli işlemleri başlattı. Geçtiğimiz haftalarda DOGÜNSİFED ve TÜRKONFED ile yaptığımız ortak açıklamada, şiddet ve terörün öncelikle bölgeye ve giderek tüm ülkeye zarar verdiğinin, ekonomik ve demokratik gelişmeye engel olduğunun altını çizmiştik. Doğu ve Güneydoğu bölgelerimizin bugün, coğrafi avantajlarını kullanarak ülkemizin ekonomik gelişmesine ivme kazandırma konusunda yakalanmış olan fırsat kaçırılmamalıdır.

Bu çerçevede, öncelikle, ülke çapında yatırım ortamı iyileştirilmesi çalışmalarına hız verilmeli, tercihlerin bu bölge doğrultusunda kullanılmasını sağlayacak Bölgesel Gelişme Politikaları oluşturulmalı, bu yönde bir açılım olarak tasarlanan Kalkınma Ajansları en kısa sürede devreye sokulmalıdır. Uzun süredir olumsuz koşullar nedeniyle ekonomik faaliyetten uzak kalan bölge girişimcisinin yeniden cesaretlendirilmesine ve güçlü biçimde teşvik edilmesine, özellikle de KOBİ'lere dönük özel politikalara ihtiyaç duyulmaktadır.

Bölgenin yarım kalmış altyapı yatırımları tamamlanmalı, yatırımları destekleyecek nitelikli yerel işgücünün yetiştirilmesini sağlamak üzere, bölgede mesleki ve teknik eğitimin kapasitesi geliştirilmeli ve niteliği iyileştirilmelidir.

Konunun ekonomik boyutu kadar sosyal boyutunun da önemli olduğu gözden kaçırılmamalıdır. Demokrasiden hiçbir surette taviz verilmemesi, başlatılmış olan reformların yaygınlaştırılması ve yerleştirilmesi, AB sürecinin hızlandırılması, kadınlara ve çocuklara yönelik sivil toplum projelerinin desteklenmesi, konunun sosyal boyutu açısından büyük önem taşımaktadır.

Gerek makroekonomik istikrarda gerek yatırım ortamında şimdiye kadar sağlanmış başarıların, atılmış cesur ve önemli adımların daha da güçlendirilerek devam ettirilmesini diliyor ve Türkiye'nin sahip olduğu potansiyeli açığa çıkarmak için doğru ve başarılı işler yapılmaya devam edeceğine inanıyorum.

Beni sabırla dinlediğiniz için teşekkür ediyorum.